

Sporočilo za javnost

Natura 2000 – sama po sebi ni problem, če se odpravijo administrativni pristopi za njeno izvajanje.

Ljubljana, 9. marca 2015 – »**Natura 2000, ki je eden od režimov za varovanje narave v Sloveniji, sama po sebi ne bi bila problem, če bi bila poleg EU Direktive o pticah in habitatih skladna tudi z ostalimi EU direktivami in ukrepi Slovenije za doseganje podnebnih in drugih razvojnih ciljev do leta 2020**«, so se strinjali udeleženci današnjega posveta na Gospodarski zbornici Slovenije (GZS).

V dosedanjih pristopih Zavoda RS za varstvo narave za usklajevanje interesov o širitvi Nature, omilitvenih ukrepih in prepovedih umeščanja objektov v prostor je bila komunikacija z resornimi ministrstvi in investitorji v infrastrukturne projekte ter v industrijo, z nekaj izjemami, preveč enostranska.

Tudi zato je za temeljito obravnavo osnutka Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015-2020 potrebno nameniti dovolj časa, najmanj pa do 30. junija 2015. Hkrati je potrebna tudi učinkovita razprava z Evropsko komisijo za ustrezno financiranje vlaganj evropskih virov v Natura 2000 kot evropsko platformo za varovanje narave, bila doslej preveč zapostavljena in prepuščena zgolj nacionalnim ukrepom za njeno izvajanje.

Alenka Avberšek, izvršna direktorica GZS za zakonodajo in politike, je kot izhodišče posveta izpostavila, da morajo biti za vzdržen trajnostni razvoj Slovenije strateški cilji jasno postavljeni in hkrati uravnoteženi. Ne enostranski, bodisi le z vidika okolja ali le z vidikov ekonomije, sociale, javnih financ in drugih družbenih ciljev.

Slovenija je strateško načrtovanje vrsto let zapostavljala. Številne strategije so zato ostale neizvedene, cilji nedoseženi, hkrati pa je bila dana možnost, da so se v interesu nekaterih skupin nekateri parcialni cilji močno presegli, kot na primer na področju OVE iz sončne energije.

Medtem, ko je primerljivo, privlačno, predvidljivo poslovno okolje bistvenega pomena za investitorje s svežim kapitalom, ga neskladja med prostorskimi in okoljskimi politikami, ki še vedno povzročajo nekajletne zamude pri umeščanju objektov v prostor, investitorje odganjajo. Prvo mesto Slovenije med EU28 s 37% varovanih področij z Natura 2000, ki od primerljivih držav močno odstopa tudi po nacionalnih varstvenih območjih, naj bi pomenilo potencial za zeleni razvoj in prednost pri financiranju z EU viri, ki pa se ne uresničuje. Eden ključnih izzivov za ustvarjalno varstvo okolja je prevzemanje skupne odgovornosti investitorjev in administracije za usklajene prioritete naložbe ter njihovo trajnostno in gospodarno izvedbo.

Dr. **Janez Potočnik**, bivši komisar EK za okolje, je poudaril, da je Natura del skupnih globalnih prizadevanj za zaščito biotske raznovrstnosti, ki predstavlja našo skupno obveznost, tudi zakonodajno. Opozoril je, da biotska raznovrstnost še vedno izginja, je pa Natura prinesla pomemben korak v pravo smer. Potočnik je izpostavil, da stroga zaščita območij v gosto poseljeni Evropi ni možna, zato je tem bolj pomembna zgodnja vključenost deležnikov v projektiranje Nature 2000. Njene koristi so tako v storitvah ekosistemov, ki zagotavljajo višjo ravne kakovosti življenja, pa tudi v ekonomskih.

Slovenija presega povprečje območja Nature zaradi naravnih danosti in zaradi bolj »strokovnega in poštenega pristopa od spodaj navzgor« kot v drugih članicah. Glede na to, da Natura 2000

predstavlja zakonsko zavezo za ohranjanje skupnega evropskega javnega dobra, in da je tako velik delež zavarovanih območij in neuravnoteženo breme za investitorje lahko tudi razvojni problem, se morajo vprašanja upravljanja in financiranja ukrepov za varovanje okolja bolj odpirati doma in v Bruslju.

Direktor Zavoda RS za naravo, dr. **Darij Krajčič**, je izpostavil, da je Slovenija edina država v Evropi, ki med leti 2008 in 2013 ni povečala obsega varovanih območij. »Natura ni problem, je pa vprašljiva konkurenčnost energetske potratne industrije v Sloveniji, ki na enoto BDP porabi preveč energije«..... »Natura je prispevala k temu, da električna energija v Sloveniji zaradi oviranja objektov iz OVE ni še dražja«. Meni, da »Nove naložbe v energetiko niso smotrne, vlagati je potrebno v industrijo z visoko dodano vrednostjo. Najprej moramo ugotoviti, kaj potrebujemo, zatem pa določiti družbeni konsenz o rabi virov. Participativen odnos z enakovrednim vključevanjem vseh deležnikov v prostor je nujno vzpostaviti že na začetku projekta«.

Dr. **Matjaž Eberlinc**, direktor SRESE d.o.o., se je strinjal z dr. Krajčičem, da Natura ni problem, da pa za investitorje predstavlja določene ovire. Med drugim tudi za investicijske stroške, ki se lahko na račun omilitvenih ukrepov povišajo za več kot 10%.

Opozoril je na problematiko varstvenih režimov, na posledice nepravočasnega vključevanja investitorjev v upravljanje s prostorom. Ukrepe za varovanje okolja ni mogoče opredeliti že pred začetkom investicije, ampak se ti oblikujejo in spreminjajo. Ker celostne strategije razvoja Slovenije ni, ker nosilci varovanja okolja ne upoštevajo celovitih pristopov za doseganje ciljev po drugih EU direktivah, se interesi nosilcev urejenega prostora ne usmerjajo v iskanje usklajenih rešitev, ki bi sledile opredeljenim rokom in finančnim okvirom izvedbe projektov. Pomanjkanje konkretnih odločitev in prilagajanje nečemu, kar naj bi bilo v prihodnosti, ne daje pravih učinkov.

Opozoril je na postopke za ciljne raziskovalne programe v zvezi s tehnološkimi rešitvami za omilitvene ukrepe, na primer za varovanje sulca, v katere investitorji kot »stranka v postopku« niso vključeni, ne glede na zagotovljeno visoko strokovnost in neodvisnost.

Za investitorje so tako največja tveganja, povezana z umeščanjem, tako večji stroški projekta kot časovne zamude, z novimi negativnimi posledicami. Te so še toliko večje, če se ob zamikanju projektov spreminja zakonodaja, ki spreminja že usklajene rešitve in že sprejeto postavitve prioritete posameznih prostorskih načrtov.

Za nadaljevanje in dobro sodelovanje vseh deležnikov je med drugim predlagal izenačen status vseh vpletenih, investitorjev in administracije, zakonsko določitev rokov in pogojev izvajanja projekta, če zanj obstaja nacionalni interes, poenostavitev postopkov in upoštevanje faznosti končnih ureditev.

Dr. **Franc Cimerman**, direktor Tehničnega področja, Plinovodi d.o.o., je spregovoril o prenosnem plinovodnem omrežju. Tudi on je potrdil, da je umeščanje v prostor v Sloveniji daljše kot v drugih primerljivih državah, in traja 5, 7, in tudi več let. »Smo daleč od konkurenčnosti, ki se od nas pričakuje.« V zakup je treba vzeti dejstvo, da Natura 2000 vpliva na postopke umeščanja in da je njene omejitve treba upoštevati. Zato se je smiselno že v začetni fazi, če je to mogoče, območju Nature izogniti, če pa ne gre drugače, skušajo projekt izpeljati na način, da bi bili vplivi in posledice čim manjši. Izpostavil je nujnost vključevanja vidika investitorjev v zahteve in presojo omilitvenih ukrepov ter zagotovitev strokovnih podlag in zadostnih podatkov uradnih evidenc za njihovo oceno.

Izvedenec za pripravo gradenj, ELES d.o.o., mag. **Aleš Kregar**, je izpostavil, da se narava spreminja tudi brez človekovega vpliva in se z zamikom pozitivno odziva na njegove posege. Meni, da je z vidika naravovarstvenikov potrebno ne »ohranjanje narave«, ampak omogočanje njenega neoviranega delovanja. Zato predlaga ustrezno spremembo zakonodaje in delovanja administracije. Namesto prepovedi posegov v območja Nature 2000 je nujno preverjanje

dejanskih vplivov, iskanje rešitev z ekonomskimi koristmi ali vsaj s čim manjšimi vplivi ter usklajevanje z drugimi deležniki.

Meni, da je v Sloveniji nujna revizija Nature 2000 na podlagi primerjave z območji v starejših članicah EU in z upoštevanjem Aarhuške konvencije; posodobitev „rdečega seznama“.

Vzpostaviti je potrebno mehanizem za preverjanje utemeljenosti napovedanih negativnih učinkov, obstoj pozitivnih učinkov, ter utemeljenost pretiranih omilitvenih ukrepov.

Na ravni EU bi bilo smotrno, »če imamo toliko poguma«, predlagati izvajanje Nature 2000 ne glede na meje med državami – oblikovati enotne kriterije za določitev območij in vrst in nato določiti 150 najvrednejših območij ter s tem tudi poenotiti omilitvene ukrepe za enako infrastrukturo v enakem habitatu.

V Programu upravljanja Natura 2000 so upoštevanji nekateri predlogi, ki so bili podani k predhodni verziji, nujno potrebna pa je primerjava s programi upravljanja v drugih državah ter navedba o času zajema podatkov v naravi in njihove točnosti. Stroški izvajanja programa ne upoštevajo stroškov zaradi omejitev v razvoju države; stroški so verjetno podcenjeni in dvomimo, da so viri za te namene zagotovljeni v tolikšnem obsegu. ;

V programu je potrebno natančneje določiti podrobnejše varstvene usmeritve v Prilogi 6.1, v izogib kasnejšim smernicam, ki lahko povzročijo, da lahko postanejo infrastrukturni in razvojni projekti občin neizvedljivi); V programu je potrebno opredeliti merljive cilje in za vsako pozicijo določiti potrebna finančna sredstva.

Prilogo 6.5 je nujno dopolniti z monitoringom vplivov infrastrukture in razvojnih projektov občin na naravo, da bo mogoče objektivno razumeti spremembe v naravi, ki se zgodijo tudi zaradi drugih dejavnikov.

Ana Sodnik Prah, vodja oddelka za prostorsko načrtovanje, DARS d.o.o., je predstavila primer dobre prakse sodelovanja investitorja s službami, pristojnimi za ohranjanje narave v primeru izgradnje Prekmurske avtoceste. V teku izgradnje je bil na pobudo DARS sprejet sporazum o ukrepih za ohranjanje narave, ki je bil podpisan z MzP (sedaj MzI), MOP, SKGZ in ZRSVN. Trenutno se nahaja v fazi potrjevanja zaključnega poročila monitoringa vzpostavitve nadomestnih habitatov.

Izpostavila pa je slabo prakso v zvezi s širitvijo Natura 2000 v letu 2013. Kljub njihovim argumentiranim pripombam je posegla v varovalni pas AC, z novim varovalnim območjem pa celo prekrila obstoječo avtocesto Ljubljana – Vrhnika na Vrhniki.

Na okrogli mizi, ki je sledila, so sodelovali **mag. Tanja Bogataj**, DS MOP, **Bogdan Barbič**, direktor HESS d.o.o, **Peter Žigante**, glavni direktor Savaprojekt d.d., Krško, **Danijel Levičar**, direktor direktorata za energijo MIZP ter župan občine Gornji Petrovci, **Franc Šlihthuber**.

Peter Žigante je menil, da glavni problem v Sloveniji z vidika varovanja narave niso ne Natura ne veliki infrastrukturni projekti, temveč dejstvo, da se dopušča neurejeno umeščanje v prostor s posegi na vseh ravneh, ki niso ne racionalni ne okolju prijazni, se jih pa nihče ne loteva sistemsko. Problem ob širitvi Nature niso bile le strokovne podlage strokovnjakov, ampak izključevalni potek, ki nikakor ni bil postopek za povezovanje in iskanje kompromisov. *»Slovenija potrebuje odločitve in konsenz za prioritete investicijske projekte«*. Poudaril je, da Slovenija nima celovitega urbanizma, da nam zato preči obvladovanje narave na preveč administrativen način, ki pa je predrag in ni uspešen.

Investitorji rešujejo probleme, ki bi jih bilo treba reševati na drugih ravneh, je menil tudi **Bogdan Barbič**. Poudaril je pomen zaupanja med pristojnimi institucijami in investitorji, da se znajo slišati, ne le poslušati. *»Ne se bati, da bodo v Slovenijo prišli tuji investitorji in gradili infrastrukturne projekte, ker ob sedanjem odnosu do njih nobenega ne bo«*, je bil kritičen.

Mag. Tanja Bogataj je poudarila pomen iskanja skupnih odločitev za prioritete in hitrejše umeščanje v prostor, pa tudi učinkovitega izvajanja teh procesov za projekte, za katere je že obstajalo soglasje ter izzive dialoga z Brusljem.

Tudi **Danijel Levičar** je poudaril pomen skladnosti okoljevarstvenih, energetskih in drugih razvojnih ciljev, ter skladnosti varstvenih režimov z Energetskim konceptom Slovenije do leta 2020, s katerim mora Slovenija slediti dolgoročnim zavezam podnebnih ciljev za EU 2020.

Franc Šlihthuber je navedel konkretne primere dobrih praks umeščanja železnice v področje Natura, ki je bilo uspešno zaradi vztrajne komunikacije pod predpostavko, da deležnike omilitveni ukrepi ne smejo omejevati v razvoju. »Bistveno za razvoj pa je dolgoročno načrtovanje, zavezanost k realizaciji vseh, ki odločajo in ukrepajo, vendar ne brez ustreznih finančnih virov«.

V razpravi udeležencev s strani društev in zavodov za varstvo narave je bilo izraženo nestrinjanje s potrebo po gradnji hidro elektrarn in poudarjeno dejansko zmanjševanje biodiverzitete. 10% stroški omilitvenih ukrepov naj bi bili minorni v primerjavi s posledicami njihovega zmanjšanja. Predstavljen je bil primer dobre prakse umeščanja objekta Soline, ki večja biodiverzitetu in prinaša ekonomske koristi.